

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

імені І. І. МЕЧНИКОВА

ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН,
ПОЛІТОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ

КАФЕДРА СВІТОВОГО ГОСПОДАРТСВА
І МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Co-funded by the
European Union

**ТРАНСМІСІЯ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ ЄЦБ
НА КРАЇНИ СХІДНОЇ ЄВРОПИ**

Методичні вказівки та рекомендації
до вивчення навчальної дисципліни
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини

Підготовлено у межах проєкту 101048173 — Monetary policy —
ERASMUS-JMO-2021-HEI-TCH-RSCH«Успіхи і недоліки монетарної
політики Європейського Союзу: наслідки для України», який
фінансуються з боку Європейського Союзу*

ОДЕСА
Олді+
2023

УДК 338.23:336.74(4-11)(072)

T654

Укладач:

Г. С. Алексеєвська, доктор філософії, доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин

Рецензенти:

Якубовський С. О. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри світового господарства та міжнародних економічних відносин Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

Крючкова Н. М. – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та підприємництва Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

*Рекомендовано до друку Вченою радою факультету міжнародних відносин, політології та соціології ОНУ імені І. І. Мечникова
Протокол №4 від 28 листопада 2023 р.*

Трансмісія монетарної політики ЄЦБ на країни Східної Європи : методичні вказівки та рекомендації до вивчення навчальної дисципліни для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини / уклад.: Г. С. Алексеєвська. Одеса : Олді+, 2023. 32 с.

Методичні вказівки написані відповідно до програми навчальної дисципліни «Трансмісія монетарної політики ЄЦБ на країни Східної Європи», що викладається здобувачам другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини». Основна мета методичних вказівок – надати методичну допомогу здобувачам вищої освіти у підготовці та вивченні дисципліни на аудиторних заняттях та у процесі самостійної роботи.

Матеріал представлено у розрізі змістових модулів та тем.

*Фінансується Європейським Союзом. Проте висловлені погляди та думки належать лише авторам і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи Європейського виконавчого агентства з освіти та культури (EACEA). Ні Європейський Союз, ні орган, що надає гранти, не можуть нести за них відповідальності.

УДК 338.23:336.74(4-11)(072)

© Алексеєвська Г. С., укладання, 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ.....	6
ПЛАНИ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	9
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ.....	18
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.....	20
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	22
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	28

ПЕРЕДМОВА

Навчальна дисципліна «Трансмiсія монетарної полiтики ЄЦБ на країни Східної Європи» призначена для глибокого освоєння здобувачами теоретичних і практичних знань, щодо аспектів функціонування та діяльності Європейського центрального банку, розробки та впровадження монетарної полiтики, а також формування у них відповідних фахових компетенцій у розумінні впливу монетарної полiтики на рівень цін, обмінний курс, зайнятiсть ресурсів, економічний зрiст, стан фінансових ринків, зміну макроекономічної ситуації та добробут населення.

Мета дисципліни - вивчення теоретичних та прикладних аспектів про сучасні процеси трансформації монетарної полiтики Європейського центрального банку та їх вплив на економічний розвиток країн Східної Європи; передати знання та забезпечити студентів навчальним та дослідницьким середовищем для вивчення соціально-економічних наслідків монетарного регулювання, створюючи між ними критичний діалог.

Завдання дисципліни полягає у вивченні сутності та інструментів Монетарної полiтики ЄЦБ, змісту і масштабів впливу його діяльності, соціально-економічних наслідків застосування нетрадиційної монетарної полiтики Європейським центральним банком для країн Східної Європи.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

а) знати

- теоретичні основи функціонування та організації діяльності Європейського центрального банку;
- механізм та інструменти монетарного регулювання ЄЦБ;
- відмінності та специфіку традиційних та нетрадиційних інструментів монетарної полiтики;

б) вміти

- аналізувати ефективність інструментів монетарної полiтики ЄЦБ;

- визначати відмінності між монетарним регулюванням ЄЦБ та центральних банків країн східної Європи.
- використовувати набуті теоретичні знання для виконання аналізу впливу монетарної політики ЄЦБ на економічний розвиток країни східної Європи.

Дисципліна викладається у першому семестрі на першому курсі навчання здобувачів вищої освіти за програмою підготовки магістрів. Для опанування навчальної дисципліни програмою передбачено 4 кредитів ECTS (120 академічних годин). Аудиторне навантаження на денній формі навчання складає: лекції – 20 годин, практичні заняття – 20 годин, самостійна робота – 80 годин. Курс «Трансмісія монетарної політики ЄЦБ на країни Східної Європи» складається з двох змістовних модулів, сукупність яких відповідає проблемному полю економічної науки. Форма підсумкового контролю знань здобувачів – іспит.

Методичні рекомендації розроблені відповідно до кредитно-модульної системи, згідно з якою навчальна дисципліна складається з двох модулів, що об'єднують певні теми. Методичні рекомендації містять плани практичних занять, методичні рекомендації щодо підготовки до них, питання для самостійної роботи і самоконтролю, список основної та додаткової літератури. Питання для самостійної роботи укладені таким чином, щоб студенти прагнули формулювати висновки та мали можливість виявити творчий підхід до опрацювання матеріалу. Виконання всіх видів робіт, які містяться у методичних рекомендаціях, дасть можливість краще засвоїти навчальний матеріал, поглибити та систематизувати знання з питань, передбачених програмою навчальної дисципліни.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

Змістовий модуль 1. Сутність та види монетарної політики ЄЦБ

Тема 1. Теоретичні підходи до вивчення монетарної політики як однієї з основних політик у регулюванні соціально економічного розвитку країн

Соціально-економічна суть монетарної політики, її економічний зміст. Суб'єкти та об'єкти монетарного регулювання. Типи монетарної політики: кредитна експансія та кредитна рестрикція. Завдання, зміст та цілі монетарної політики. Стратегічні, проміжні та тактичні цілі монетарного регулювання. Місце та роль монетарної політики у загальноекономічній політиці держави.

Тема 2. Інструменти та трансмісійний механізм монетарної політики.

Інструментарій монетарного регулювання соціально економічного розвитку країни. Види інструментів монетарної політики: традиційні та нетрадиційні. Інструменти прямого впливу: механізм готівкової емісії; встановлення “кредитних стель”; пряме регулювання позичкових операцій банків; селективна кредитна політика, сфера її застосування. Мінімальні резервні вимоги. Регулювання облікової ставки та банківського процента. Інструменти рефінансування, їх класифікація. Операції на відкритому ринку, їх характеристика. Кількісне та якісне пом'якшення. Від'ємні відсоткові ставки.

Тема 3. Нетрадиційна монетарна політика ЄЦБ.

Причини застосування нетрадиційної монетарної політики. Інструментарій нетрадиційної монетарної політики Європейського центрального банку. Етапи застосування нетрадиційної монетарної політики ЄЦБ

Тема 4. Особливості нетрадиційних інструментів монетарної політики, які використовує ЄЦБ у період з 2007 до 2014 рр.

Особливості операцій LTRO- операції довгострокового рефінансування (long-term refinancing operations); TLTRO – цільові операції з довгострокового рефінансування (Targeted long-term refinancing operations); FOR – забезпечення ліквідності в іноземній валюті (foreign currency liquidity provision); SMP – програма покупки облігацій (Securities Markets Programme); OMT – програма купівлі короткострокових суверенних облігацій (the short-term sovereign bond purchase program).

Тема 5. Особливості нетрадиційних інструментів монетарної політики, які використовує ЄЦБ 2014-2022 рр

Особливості кількісного пом'якшення та програма розширеного придбання активів (Asset Purchase Programme). Програми придбання покритих облігацій (CBPP3). Програма купівлі цінних паперів забезпечених активами (ABSPP). Програма придбання активів в державному секторі (PSPP). Програму придбання активів в корпоративному секторі (CSPP). Другий та третій етап програми довгострокового цільового рефінансування (TLTRO). Від'ємні відсоткові ставки ЄЦБ. Наслідки застосування нетрадиційних інструментів монетарної політики.

Змістовий модуль 2. Вплив нетрадиційної монетарної політики ЄЦБ на соціально-економічний розвиток країни Східної Європи

Тема 6. Вплив нетрадиційної монетарної політики ЄЦБ на соціально-економічний розвиток Чехії, Угорщини та Польщі

Монетарна політика Центрального банку Чехії його інструменти. Особливості монетарної політики центрального банку Угорщини та Польщі. Схожі та відмінні риси монетарного регулювання центральних банків країн.

Механізм передачі впливу імпульсів монетарної політики ЄЦБ на макроекономічні показники соціально економічного розвитку країн.

Тема 7. Вплив нетрадиційної монетарної політики ЄЦБ на соціально-економічний розвиток Болгарії та Румунії

Особливості монетарної політики центрального банку Болгарії та Румунії. Схожі та відмінні риси монетарного регулювання центральних банків країн. Механізм передачі впливу імпульсів монетарної політики ЄЦБ на макроекономічні показники соціально економічного розвитку країн.

Тема 8. Вплив нетрадиційної монетарної політики ЄЦБ на соціально-економічний розвиток Латвії та Литви

Інструментарій монетарної політики центральних банків Латвії та Литви. Схожі та відмінні риси монетарного регулювання центральних банків країн. Механізм передачі впливу імпульсів монетарної політики ЄЦБ на макроекономічні показники соціально-економічного розвитку країн.

Тема 9. Вплив нетрадиційної монетарної політики ЄЦБ на соціальний та економічний розвиток Хорватії та Сербії

Монетарна політика Центрального банку Хорватії його інструменти. Особливості монетарної політики центрального банку Сербії. Схожі та відмінні риси монетарного регулювання центральних банків країн. Механізм передачі впливу імпульсів монетарної політики ЄЦБ на макроекономічні показники соціально економічного розвитку країн.

Тема 10. Вплив нетрадиційної монетарної політики ЄЦБ на соціально-економічний розвиток України

Монетарне регулювання Центрального банку України та його інструменти. Особливості монетарної політики центрального НБУ. Механізм передачі впливу імпульсів монетарної політики ЄЦБ на соціально-економічний розвиток України.

ПЛАНИ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття 1.

Роль монетарної політики у регулюванні соціально-економічного розвитку країн

План

1. Соціально-економічна суть монетарної політики, її економічний зміст. Суб'єкти та об'єкти монетарного регулювання.
2. Типи монетарної політики та її цілі.
3. Монетарна теорія та її відображення в реальній економіці
4. Сучасні виклики монетарної політики: кризи та їх наслідки

Ключові поняття: Монетарна політика, Економічна політика, Грошовий обіг, Грошова маса, Макроекономічна стабільність, Кредитна експансія, Кредитна рестрикція, Монетарна теорія, Інфляція, Процентні ставки, Фінансові кризи, Фінансова стабільність

Методичні рекомендації до вивчення питань теми

Монетарна політика - це частина економічної політики, спрямована на регулювання грошового обігу та грошової маси в економіці країни. Головною метою її є забезпечення макроекономічної стабільності та досягнення певних економічних цілей. Економічний зміст монетарної політики полягає в регулюванні грошового обігу, процентних ставок та контролі за грошовою базою. Вона впливає на інфляцію, ставки безробіття, обсяги інвестицій та економічне зростання.

Монетарна політика поділяється на два основних типи: кредитна експансія та кредитна рестрикція. Цілі монетарної політики розрізняються за часовим проміжком і ієрархією.

Монетарна теорія досліджує взаємозв'язок грошей, грошової політики та макроекономічних змін. Вона досліджує, як зміни в грошовому обігу

впливають на ціни, інфляцію, процентні ставки, споживчі витрати та інші економічні фактори. Монетарна теорія відображається в реальній економіці через впровадження грошової політики.

Сучасна монетарна політика стикається з численними викликами, такими як фінансові кризи, економічні рецесії та зміни у світових фінансових ринках. Кризи можуть призвести до зниження економічного зростання, збільшення безробіття та зниження фінансової стабільності. Спостереження та аналіз наслідків криз можуть допомогти у вдосконаленні монетарної політики та підготовці до подібних ситуацій в майбутньому.

Рекомендована література: [1]; [2]; [10]; [12]; [13]; [16]; [17]; [18];

Практичне заняття 2.

Інструменти та трансмісійний механізм монетарної політики

План

1. Види інструментів монетарної політики: традиційні та нетрадиційні.
2. Традиційні інструменти монетарної політики
3. Нетрадиційні інструменти монетарної політики
4. Трансмісійний механізм монетарної політики

Ключові поняття: механізм готівкової емісії, встановлення “кредитних стель”, пряме регулювання позичкових операцій банків, селективна кредитна політика мінімальні резервні вимоги, облікова ставка, банківський процент, операції рефінансування, операції на відкритому ринку, кількісне та якісне пом’якшення. від’ємні відсоткові ставки, попереднє керівництво, канали впливу.

Методичні рекомендації до вивчення питань теми

Монетарна політика включає в себе різні інструменти, які використовуються центральним банком для досягнення макроекономічних цілей. Інструменти монетарної політики після кризи 2008 року можна поділити на традиційні і нетрадиційні. Традиційні інструменти монетарної політики: процентні ставки, операції на відкритому ринку резервні вимоги та інструменти прямого регулювання. Наведені інструменти монетарної політики можуть бути використані в різних ситуаціях для досягнення макроекономічних цілей і забезпечення стабільності в економіці країни. Монетарна політика впливає на економічний розвиток країн через різні канали. Основні канали впливу монетарної політики на економіку включають наступні: кредитний канал, канал процентної ставки, канал валютного курсу, інфляційний канал та канал очікувань.

Рекомендована література: [5]; [6]; [7]; [11]; [14]; [15]; [19]; [20]; [21];

Практичне заняття 3.

Нетрадиційна монетарна політика ЄЦБ

План

1. Передумови застосування нетрадиційної монетарної політики
2. Інструментарій монетарної політики ЄЦБ
3. Етапи застосування нетрадиційної монетарної політики ЄЦБ

Ключові поняття: нетрадиційна монетарна політика, ліквідність, дефляція, Європейський центральний банк (ЄЦБ), боргова криза, COVID-19 (пандемія), інфляційні очікування.

Методичні рекомендації до вивчення питань теми

Перш за все треба визначити передумови застосування нетрадиційної монетарної політики. Перед тим як центральний банк вирішує застосовувати

нетрадиційні інструменти монетарної політики, існує кілька передумов і факторів, які впливають на це рішення. Зазвичай, нетрадиційна монетарна політика використовується в умовах економічної кризи або серйозних економічних труднощів. Якщо стандартні інструменти монетарної політики, такі як зниження процентних ставок, не ефективні через вже низькі рівні процентних ставок, центральний банк може звертатися до нетрадиційних методів. Також якщо банки мають проблеми з доступом до ліквідності, якщо головною загрозою є дефляція, тобто спад цін, то центральний банк може використовувати нетрадиційні інструменти для підтримки інфляційних очікувань.

Європейський центральний банк (ЄЦБ) має різні інструменти монетарної політики, включаючи як традиційні, так і нетрадиційні. ЄЦБ застосовував нетрадиційні інструменти монетарної політики в такі періоди: період фінансової кризи 2007-2008 років, період боргової кризи в Європі та в період COVID-19.

Рекомендована література: [5]; [6]; [7]; [8]; [14]; [15]; [19]; [20]; [23];

Практичне заняття 4.

Особливості нетрадиційних інструментів монетарної політики, які використовує ЄЦБ у період з 2007 до 2014 рр.

План

1. Особливості операцій LTRO.
2. Цільові операції з довгострокового рефінансування
3. Забезпечення ліквідності в іноземній валюті
4. Програма купівлі короткострокових суверенних облігацій

Ключові поняття: операції LTRO, TLTRO, FOR, SMP, OMT.

Методичні рекомендації до вивчення питань теми

При вивченні даної теми необхідно розібратися із принципом дії кожного виду операцій які проводив ЄЦБ після кризи 2008 року. TRO - Long-Term Refinancing Operations - це монетарний інструмент, що використовується Європейським центральним банком (ЄЦБ) для надання довгострокового фінансування комерційним банкам в рамках Єврозони. Зазвичай ці операції має строк від одного до трьох років. Мета цього інструменту - підтримати ліквідність банків та знизити процентні ставки на ринку. Банки можуть використовувати отримані кошти для надання позик підприємствам та господарствам, що, в свою чергу, сприяє економічному зростанню.

TLTRO - Targeted Long-Term Refinancing Operations - цільові операції з довгострокового рефінансування спрямовані на підтримку певних секторів економіки або категорій банків. Вони передбачають надання довгострокового фінансування банкам під вигідніші умови, якщо ці кошти використовуються для кредитування певних господарських секторів або відповідають певним критеріям.

FOR - Foreign Currency Liquidity Provision - забезпечення ліквідності в іноземній валюті: Ця програма передбачає можливість надання ліквідності банкам в іноземній валюті. Вона допомагає банкам вирішувати проблеми, пов'язані з ліквідністю в іноземній валюті, і зменшує ризик фінансових труднощів, пов'язаних з доступом до іноземної валюти.

SMP - Securities Markets Programme - програма покупки облігацій була оголошена ЄЦБ для покупки облігацій країн Єврозони на вторинному ринку. Метою цієї програми було зниження процентних ставок на облігації та підтримка фінансової стабільності країн в регіоні.

OMT - Outright Monetary Transactions - програма купівлі короткострокових суверенних облігацій на вторинному ринку. Її основною метою є забезпечення стабільності облігаційних ринків та підтримка країн Єврозони в умовах фінансових труднощів.

Рекомендована література: [5]; [6]; [7]; [8]; [10]; [16]; [19]; [20]; [23];

Практичне заняття 5.

Особливості нетрадиційних інструментів монетарної політики, які використовує ЄЦБ 2014-2022 рр.

План

1. Особливості кількісного пом'якшення ЄЦБ
2. Програми придбання покритих облігацій (CBPP3).
3. Програма купівлі цінних паперів забезпечених активами (ABSPP).
4. Програма придбання активів в державному секторі (PSPP).
5. Програму придбання активів в корпоративному секторі (CSPP).
6. Другий та третій етап програми довгострокового цільового рефінансування (TLTRO).
7. Від'ємні відсоткові ставки ЄЦБ.
8. Дії ЄЦБ під час кризи COVID 19

Ключові поняття: QE, APP, CBPP, ABSPP, PSPP, CSPP, TLTRO, від'ємні відсоткові ставки.

Методичні рекомендації до вивчення питань теми

Наслідки кризи 2008 року та боргова криза Єврозони спонукали ЄЦБ все більше застосовувати нетрадиційні інструменти монетарної політики. Програма розширеного придбання активів (Asset Purchase Programme) це інструмент монетарної політики, при якому центральний банк активно придбає різні види активів, такі як державні облігації або інші фінансові інструменти, на відкритому ринку з метою вплинути на грошовий обіг і стимулювати економічне зростання.

Програми придбання покритих облігацій (CBPP3) це програми, в рамках яких центральний банк придбає облігації, які мають покриття, наприклад, іпотекою.

Програма купівлі цінних паперів забезпечених активами (ABSPP) ця програма передбачає придбання центральним банком цінних паперів, які мають

забезпечення активами, такими як кредити або іпотеки, для підтримки фінансового ринку та ліквідності.

Програма придбання активів в державному секторі (PSPP) ця програма передбачає придбання державних облігацій центральним банком для стимулювання державного сектору та зниження процентних ставок на ці облігації.

Програма придбання активів в корпоративному секторі (CSPP) ця програма передбачає придбання корпоративних облігацій або інших активів від підприємств для підтримки корпоративного сектору та ринків.

Від'ємні відсоткові ставки ЄЦБ - це ставки, при яких банки замість отримання відсотків за збереження коштів у центральному банку зобов'язані сплачувати плату. Цей інструмент сприяє зниженню процентних ставок на ринку та стимулює кредитування.

Рекомендована література: [5]; [6]; [7]; [11]; [13]; [14]; [15]; [23];

Практичні заняття 6,7,8,9.

Вплив нетрадиційної монетарної політики ЄЦБ на соціально-економічний розвиток країн Східної Європи.

План

Презентація здобувачами індивідуального навчально-дослідного завдання.

Для презентації індивідуального навчально-дослідного завдання студентам слід його виконати згідно методичним рекомендаціям щодо виконання індивідуального навчально-дослідного завдання та підготувати презентацію до 10 слайдів для візуальної демонстрації отриманих результатів роботи. Інші студенти задають питання по презентованому матеріалу та приймають участь в обговоренні проблемних питань впливу політики ЄЦБ на соціально-економічний розвиток країн

Практичне заняття 10.

Вплив нетрадиційної монетарної політики ЄЦБ на соціально-економічний розвиток України

План

1. Монетарне регулювання Центрального банку України
2. Вплив монетарної політики ЄЦБ на соціально-економічний розвиток України.
3. Інтеграційні процеси України в ЄС
4. Презентація здобувачами свого індивідуального навчально-дослідного завдання.

Ключові поняття: монетарне регулювання, Центральний банк України, грошовий обіг, макро-пруденційні заходи, контроль за кредитуванням.

Методичні рекомендації до вивчення питань теми

Монетарне регулювання Центрального банку України (НБУ) є важливою складовою економічної політики країни. Головною метою монетарної політики НБУ є забезпечення макроекономічної стабільності та грошового обігу в Україні. Для досягнення цих цілей, НБУ використовує різноманітні інструменти монетарного регулювання. Основні з них: процентні ставки, операції на відкритому ринку, резервні вимоги, валютний курс, макро-пруденційні заходи та інші.

Монетарна політика Європейського центрального банку (ЄЦБ) може впливати на соціально-економічний розвиток України на різних рівнях. Важливо враховувати, що Україна не є членом Єврозони, але її економіка все одно має зв'язки з європейськими фінансовими ринками та євро. Один із основних каналів впливу монетарної політики ЄЦБ на Україну - це валютний курс. Зміни в євро можуть впливати на курс гривні, що впливає на зовнішні торгові операції та конкурентоспроможність українських товарів і послуг на

міжнародному ринку. Монетарна політика ЄЦБ впливає на рівень процентних ставок у єврозоні. Зміни процентних ставок можуть впливати на рівень інвестицій та кредитування в Україні, що, в свою чергу, впливає на економічне зростання та зайнятість. Політика ЄЦБ також має вплив на фінансову стабільність у Єврозоні. Стабільні фінансові ринки в Єврозоні сприяють стабільності на фінансових ринках України і забезпечують доступ до фінансових ресурсів. Певні умови монетарної політики ЄЦБ можуть встановлювати рекомендації та вимоги для країн-кандидатів на вступ до ЄС, включаючи Україну. Таким чином, монетарна політика ЄЦБ може впливати на швидкість та характер реформ в Україні. Отже, монетарна політика ЄЦБ може мати значний вплив на економіку України, особливо на фінансовий і зовнішньоекономічний сектори. Україна повинна враховувати цей вплив у своєму економічному стратегічному плануванні та політиці.

Для презентації індивідуального навчально-дослідного завдання студентам слід його виконати згідно методичним рекомендаціям щодо виконання індивідуального навчально-дослідного завдання та підготувати презентацію до 10 слайдів для візуальної демонстрації отриманих результатів роботи. Інші студенти задають питання по презентованому матеріалу та приймають участь в обговоренні проблемних питань впливу політики ЄЦБ на соціально-економічний розвиток України.

Рекомендована література: [3]; [9]; [10]; [21]; [22].

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ

До самостійної роботи здобувачів відноситься: підготовка до лекцій та практичних занять, написання індивідуального навчально-дослідного завдання та підготовка презентації за обраною темою, підготовка до іспиту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (далі ІНДЗ) передбачає: систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із дисципліни та застосування їх при вирішенні конкретних виробничих ситуацій; розвиток навичок самостійної роботи з літературними джерелами та звітністю підприємства.

ІНДЗ з дисципліни «Сучасні теорії ТНК» видається студенту викладачем на початку семестру. ІНДЗ виконується студентом самостійно. Студент має презентувати ІНДЗ на спеціально відведених для цього практичних заняттях та не пізніше терміну проведення підсумкового модульного контролю. Оцінка за виконання ІНДЗ враховується при виставленні загальної оцінки за дисципліною.

У процесі виконання ІНДЗ студент має опрацювати не менше п'яти літературних джерел з посиланнями на використання певної інформації з них по тексту роботи. При цьому робота має носити практичну направленість та бути спрямованою на вирішення певної проблеми чи висловлення особистого погляду автору роботи на питання, яке розглядається в роботі.

На основі необхідних вихідних даних, студенти аналізують особливості впливу монетарної політики центрального банку країни та ЄЦБ на економічний розвиток однієї країни Центральної та Східної Європи. Зміст роботи включає дослідження принципів та інструментів монетарна політика центрального банку обраної країни, можливості застосування нетрадиційних інструментів монетарної політики в країні та вплив монетарної політики ЄЦБ з 2008 року на монетарну політику ЦБ обраної країни і в цілому на економічний розвиток країни.

Індивідуальне завдання складається з: титульної сторінки; змісту; вступу; основної частини; висновку; списку використаної літератури; додатків до індивідуального завдання (при необхідності).

Вступ має розкривати актуальність обраної студентом теми, її проблематику, мету написання роботи.

Основна частина роботи (може включати декілька підрозділів) має включати характеристику сучасного стану проблеми, опис нормативної бази, погляд різних авторів на цю проблему, позитивні та негативні наслідки проблеми.

Висновки повинні включати обґрунтування результатів регресійного аналізу.

Список літератури складається згідно з державним стандартом.

Додатки включають матеріали, що є копією документів, звітів, або розрахункові таблиці, узагальнюючі схеми чи діаграми. При наявності кількох додатків оформлюється окрема сторінка "ДОДАТКИ", номер якої є останнім, що відноситься до обсягу ІНДЗ.

Обсяг ІНДЗ повинен становити в друкованому варіанті 10 – 15 сторінок.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Дайте визначення поняттю монетарна політика держави.
2. Розкрийте соціально-економічну суть монетарної політики.
3. Назвіть основні суб'єкти та об'єкти монетарного регулювання.
4. Охарактеризуйте типи монетарної політики.
5. Розкрийте основні завдання та цілі монетарної політики.
6. Чим відрізняються стратегічні, проміжні та тактичні цілі монетарного регулювання?
7. Охарактеризуйте місце та роль монетарної політики у загальноекономічній політиці держави.
8. Назвіть основні види інструментів монетарної політики
9. Охарактеризуйте інструменти прямого впливу.
10. Охарактеризуйте основні принципи дії традиційних інструментів монетарної політики
11. Дайте визначення плюсам та мінусам політики регулювання облікової ставки та банківського процента.
12. Назвіть основні інструменти рефінансування, їх класифікація.
13. Охарактеризуйте операції ЦБ на відкритому ринку
14. Назвіть основні характеристики нетрадиційних інструментів монетарної політики
15. Охарактеризуйте інструменти кількісне та якісне пом'якшення.
16. В чому складається економічна сутність від'ємних відсоткових ставок?
17. Назвіть нетрадиційні інструменти монетарної політики Європейського центрального банку.
18. Охарактеризуйте основні етапи застосування нетрадиційної монетарної політики ЄЦБ
19. Чим відрізняються операції LTRO від TLTRO?
20. Охарактеризуйте сутність програм SMP та OMT від ЄЦБ?
21. Охарактеризуйте особливості кількісного пом'якшення та програму розширеного придбання активів ЄЦБ

22. В чому полягає особливість від'ємних відсоткових ставок ЄЦБ.
23. Назвіть наслідки застосування нетрадиційних інструментів монетарної політики.
24. Охарактеризуйте вплив монетарної політики ЄЦБ на монетарну політику та економічний розвиток Чехії.
25. Охарактеризуйте вплив монетарної політики ЄЦБ на монетарну політику та економічний розвиток Угорщини.
26. Охарактеризуйте вплив монетарної політики ЄЦБ на монетарну політику та економічний розвиток Польщі.
27. Охарактеризуйте вплив монетарної політики ЄЦБ на монетарну політику та економічний розвиток Болгарії.
28. Охарактеризуйте вплив монетарної політики ЄЦБ на монетарну політику та економічний розвиток Румунії.
29. Охарактеризуйте вплив монетарної політики ЄЦБ на монетарну політику та економічний розвиток Латвії.
30. Охарактеризуйте вплив монетарної політики ЄЦБ на монетарну політику та економічний розвиток Литви.
31. Охарактеризуйте вплив монетарної політики ЄЦБ на монетарну політику та економічний розвиток Хорватії.
32. Охарактеризуйте вплив монетарної політики ЄЦБ на монетарну політику та економічний розвиток Сербії.
33. Охарактеризуйте вплив монетарної політики ЄЦБ на монетарну політику та економічний розвиток України.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Методи контролю знань студентів:

Поточний контроль: поточне оцінювання усних відповідей та письмових завдань; оцінювання завдань, що виносяться на самостійне опрацювання.

Періодичний контроль: оцінювання індивідуального навчально-дослідного завдання та презентації до нього.

Підсумковий контроль: іспит

Таблиця 1

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти за різними видами роботи

Вид роботи		Кількість балів
Поточний контроль:		
Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань		від 0 до 5
Періодичний контроль:		
Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання		Від 0 до 20
Вид роботи	Бали	Критерії оцінювання
1	2	3
Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань	0 балів	Здобувач не бере участь у практичному занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел.
	1 бали	Здобувач іноді бере участь в практичному занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує невміння публічно представляти матеріал.
	2 бали	Здобувач бере участь в практичному занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання
	3 бали	Здобувач бере участь у практичному занятті; дає відповіді на запитання; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; здатний публічно представити матеріал.

	4 бали	Здобувач бере активну участь у практичному занятті; бере активну участь у обговоренні проблемних питань, вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; наводить доцільні приклади; здатний публічно представити матеріал.
	5 бали	Здобувач бере активну участь у практичному занятті; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних питань, користується додатковою навчально-методичною та навчальною літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей; здатний публічно представити матеріал.
Доповідь і захист (презентація) індивідуального навчально-дослідного завдання	0 балів	Не зараховуються реферати (доповіді) та презентації, які виконані не самостійно або запозичені з мережі Інтернет
	1-10 балів	Доповідь та презентація виконані самостійно, проте не опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал представлений схематично, у висновку сформульовані загальні висновки (або вони взагалі відсутні), тема не розкрита, робота не відповідає вимогам.
	10-15 балів	Доповідь та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам із незначними порушеннями, опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз містить неточності, але усно здобувач пояснює матеріал впевнено і за допомогою викладача виправляється, змістовний матеріал представлений добре, у висновку сформульовані загальні висновки, тема загалом розкрита із незначними прогалинами, інформація у презентації подана з посиланням на джерела, однак вони оформлені із помилками
	15-19 балів	Доповідь та презентація виконані самостійно та оригінально, оформлення відповідає вимогам, актуальність теми розкрита із зазначенням невирішених раніше аспектів, правильно визначені об'єкт і предмет, теоретичний аналіз ґрунтовний та самостійний, здобувач вільно презентує матеріал; у висновку сформульовані самостійні ґрунтовні судження, підкріплені фактичними доказами та розрахунками,

		інформація на слайдах подана переважно схематично із використанням самостійно розроблених малюнків, графіків, містить посилання на джерела, які відповідно оформлені та є актуальними.
	20 балів	Доповідь та презентація виконані самостійно та оригінально, оформлення відповідає вимогам, актуальність теми повністю розкрита із зазначенням невіршених раніше аспектів, правильно визначені об'єкт і предмет, гіпотеза власного дослідження, метод відповідає тематиці та поставленій задачі, теоретичний аналіз ґрунтовний та самостійний, здобувач вільно презентує матеріал; зміст презентації не перевантажений слайдами з текстовим матеріалом; у висновку сформульовані самостійні ґрунтовні судження, підкріплені фактичними доказами та розрахунками, інформація на слайдах подана переважно схематично із використанням самостійно розроблених малюнків, графіків, містить посилання на джерела, які відповідно оформлені та є актуальними.

Таблиця 2

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти за результатами поточного, періодичного та підсумкового контролю

Теми практичних занять	Кількість балів за вид роботи	Разом балів
Змістовий модуль 1. Сутність та види монетарної політики ЄЦБ		
Практичне заняття 1.	0 -5 (опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань)	0 - 5
Практичне заняття 2.	0 -5 (опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань)	0 - 5
Практичне заняття 3.	0 -5 (опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь	0 - 5

	здобувачів в обговоренні проблемних питань)	
Практичне заняття 4.	0 -5 (опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань)	0 - 5
Практичне заняття 5.	0 -5 (опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань)	0 - 5
Змістовий модуль 2. Вплив нетрадиційної монетарної політики ЄЦБ на соціально-економічний розвиток країни Східної Європи		
Практичне заняття 6.	0 -5 (опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань впливу монетарної політики на соціально економічний розвиток країн)	0 - 5
Практичне заняття 7.	0 -5 (опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань впливу монетарної політики на соціально економічний розвиток країн)	0 - 5
Практичне заняття 8.	0 -5 (опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань впливу монетарної політики на соціально економічний розвиток країн)	0 - 5
Практичне заняття 9.	0 -5 (опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань впливу монетарної політики на	0 - 5

	соціально економічний розвиток країн)	
Практичне заняття 10.	0 -5 (опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань впливу мoneатрної політики на соціально економічний розвиток країн)	0 - 5
Доповідь та презентація за темою індивідуального навчально-дослідного завдання		0 - 20
Іспит		0 - 30
Загалом сума балів		0 - 100

Таблиця 3

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для іспиту
90 – 100	A	відмінно
85-89	B	добре
75-84	C	
70-74	D	
60-69	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика щодо дедлайнів і перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (80 % від можливої максимальної кількості балів). Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності регламентується Кодексом академічної доброчесності учасників освітнього процесу Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, Положенням про запобігання

та виявлення академічного плагіату у освітній та навчально-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (<http://onu.edu.ua/uk/geninfo/official-documents>).

Списування під час виконання контрольних заходів заборонені (в т. ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.

Політика щодо відвідування: відвідування занять є обов'язковим компонентом. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування, тощо) навчання може відбуватись он-лайн з використанням дистанційних технологій за погодженням з деканатом . Порядок та умови такого навчання регламентуються Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ (<http://onu.edu.ua/uk/geninfo/official-documents>). У випадку відсутності здобувача на лекції або практичному занятті він зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття через опитування в поза аудиторний час (час консультацій викладача). Невідпрацьовані заняття вважаються незданими і за них не нараховується оцінка в балах. У підсумку, оцінені за 100-бальною системою, знання здобувача відображаються у заліково-екзаменаційній відомості та заліковій книжці.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Монетарна політика: теоретико-методологічні аспекти: навч. посіб. /С.В. Глущенко ; Нац. ун-т «Києво-Могилян. акад.». – Київ : НаУКМА, 2017. – 63 с.
2. Міжнародні економічні відносини: навчальний посібник; за ред. д-ра екон. наук, прф. С. О. Якубовського, канд. екон. наук, доц. Ю. О. Ніколаєва ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. - Одеса : ОНУ, 2015. - 304 с.
3. Carsten M. Stann, Theocharis N. Grigoriadis. Monetary policy transmission to Russia & Eastern Europe. Free University Berlin, School of Business Economics Discussion Papers. 2019. № 6. P.1-46 DOI:10.17169/refubium-2372
4. Yakubovskiy S., Alekseievska H., Tsevukh Y. Impact of the European Central Bank Monetary Policy on the Financial Indicators of the Eastern European Countries. Journal Global Policy and Governance. 2020. Vol. 9: P. 37-49 DOI 10.14666/2194-7759-9-1-003.URL:
<http://transitionacademiapress.org/jgpg/article/view/296>
5. Tulyakov V., Alekseievska H., Yakubovskiy S. Legal and Economic Aspects of Monetary Regulation of The European System of Central Banks. Journal for the International and European Law, Economics and Market Integrations. 2021 Vol. 8 No. 2, <https://doi.org/10.22598/iele.2021.8.2.4>
6. Alekseievska H., Kyfak A., Rodionova T., Yakubovskiy S. Modeling Outcomes of Unconventional Monetary Policy. International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE). 2019. Vol. 8, Is.4. P. 10263-10268. DOI:10.35940/ijrte.D4503.118419
7. Alekseievska H., Mumladze A. Quantitative Easing as the Main Instrument of Unconventional Monetary Policy. Three Seas Economic Journal. 2020. Vol.1, No.1. P. 39–45 DOI: <https://doi.org/10.30525/2661-5150/2020-1-7>
8. Alekseievska H. Impact of the European Central Bank Monetary Policy on the Financial Indicators of the Bulgaria, Croatia, Romania and Ukraine. Acta Universitatis Danubius. 2020. Vol 16, No 2. P. 270–274

9. Alekseevska H., Derkach T. The Influence of Developed Countries Central Banks' Unconventional Monetary Policy on the Economy of Ukraine. Actual problems of international relations. 2020. Release 142. P. 99–108
10. Бублик Є. Особливості розвитку монетарної політики в умовах пандемії. Чинники, складові і результати запровадження і реалізації антикризової політики в окремих країнах світу та Україні. Прогноз соціально-економічного розвитку України у 2021р.: наукова доповідь / наук. ред. В. Юрчишин. Київ: Заповіт, 2021. С. 141-148;
11. Горняк О. В., Ломачинська І. А., Мумладзе А.О. Кредитне та кількісне пом'якшення в системі монетарного регулювання в умовах глобальної нестабільності: досвід розвинених країн. Економічний простір. 2020. № 156. С. 9-14. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/156-1>
12. Гроші та кредит: Підручник / за заг. редакцією д.е.н., проф. О.В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.
13. Гудіма Т. С. Економіко-правові особливості реалізації грошово-кредитної політики в кризовий період (на прикладі пандемії COVID-19). Підприємництво, господарство і право. 2020. N 4. С. 70–75
14. Мельник Т. В. Оцінка впливу чинників, залежних від монетарного регулювання та макроекономічного середовища, на розвиток банківської системи. Причорноморські економічні студії. 2019. № 39. С.78-83.
15. Ломачинська І. А., Масленіков Є., Мумладзе А.О. І. Від'ємні відсоткові ставки як інструмент нетрадиційної монетарної політики та їх вплив на економіку та фінансові ринки. Проблеми системного підходу в економіці. 2020. № 4 (78). С.7-15. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2020-4-1>
16. Алексеєвська.Г.С. Вплив нетрадиційних методів монетарної політики на економічний розвиток країн / Дис. На здобуття наукового ступеня доктора філософії. Одеса,2020. -261 с. URL: http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/science/razovi_spec_vcheni_rady/df41051002/diss_alekseevska_gs_new.pdf

Додаткова:

17. Герасимчук З.В., Горбач Л.М. Міжнародні економічні відносини: Навчальний посібник. – Луцьк: Надстир'я, 2016. – 328 с.
18. Козик В.В., Панкова Л.А., Даниленко Н.Б. Міжнародні економічні відносини: Навч. посіб. – К.: Знання-Прес, 2017. – 406 с.
19. Алексеєвська Г. С., Якубовський С. О. Нетрадиційні методи монетарної політики: теоретичні аспекти та практика застосування в ЄС та США. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. 2017. Т. 16, Вип. 3. С. 32-40.
20. Алексеєвська Г. С., Якубовський С. О. Вплив нетрадиційних методів монетарної політики на фінансові ринки: теоретичний аспект. Вісник Одеського національного університету. 2017. Т. 22, Вип. 12. С. 24–27.
21. Бублик Є.О. Зміна монетарних політик центробанків провідних країн та їх наслідки для країн з ринками, що розвиваються. Економіка України. 2020. №5. С. 72-84.
22. Посилення значимості монетарної політики в країнах Центральної і Східної Європи у посткризовий період і рекомендації для України. / ред. В. Юрчишин. Київ: Заповіт, 2019. 147 с
23. Altavilla C. Giannone D. The effectiveness of non-standard monetary policy measures: Evidence from survey data. Journal of Applied Econometrics. 2017. Vol. 32, No. 5. P. 952–964
24. Falagiarda M., McQuade P., Tirpak M. Spillovers from the ECB's nonstandard monetary policies on non-euro area EU countries: evidence from an event study analysis. European Central Bank Working Paper Series. 2015. № 1869. P.1- 54

Електронні інформаційні ресурси:

1. Міжнародний валютний фонд : веб. сайт. URL: www.imf.org
2. Центральне розвідувальне управління США: веб. сайт. URL: www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/
3. Державний комітет статистики України: веб. сайт. URL:

www.ukrstat.gov.ua

4. Офіційний сайт Національного банку Румунії. веб-сайт. URL:
<https://www.bnro.ro/Home.aspx>
5. Офіційний сайт Національного банку України: веб-сайт. URL:
<https://bank.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Центрального банку Чехії: веб. сайт. URL:
<https://www.cnb.cz/en/>
7. Офіційний сайт Центрального банку Угорщини: веб. сайт. URL:
<https://www.mnb.hu/web/fooldal>
8. Офіційний сайт Центрального банку Польщі: веб. сайт. URL:
<https://www.nbp.pl>
9. Офіційний сайт Центрального банку Болгарії: веб. сайт. URL:
<https://www.bnb.bg>
10. Офіційний сайт Центрального банку Латвії: веб. сайт. URL:
<https://www.bank.lv/en/>
11. Офіційний сайт Центрального банку Литви: веб. сайт. URL:
<https://www.lb.lt/en/>
12. Офіційний сайт Центрального банку Хорватії: веб. сайт. URL:
<https://www.hnb.hr>
13. Офіційний сайт Національного банку Сербії: веб. сайт. URL:
https://nbs.rs/sr_RS/indexs/
14. Офіційний сайт Міністерства Фінансів України: веб-сайт. URL:
<https://minfin.com.ua/ua/banks/rating>
15. European central Bank: веб. сайт. URL:<https://www.ecb.europa.eu>
16. Eurostat: веб. сайт. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat>

Навчальне видання

ТРАНСМІСІЯ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ ЄЦБ НА КРАЇНИ СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Методичні вказівки до практичних занять
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини

Укладач

Алексєєвська Галина Сергіївна

Підписано до друку 29.11.2023 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times. Цифровий друк.
Ум. друк. арк. 1,86. Наклад 50. Зам. № 1412-03.
Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавництво та друк: ОЛДІ+
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглєзі, 6/1
Свідоцтво ДК № 7642 від 29.07.2022 р.

Тел.: +38 (098) 559-45-45,
+38 (095) 559-45-45, +38 (093) 559-45-45
Для листування: 65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглєзі, 6/1
E-mail: office@oldiplus.ua

